

Riktlinjer för handel och kontroll av aktierelaterade derivatinstrument som medför säkerhetskrav - 408.03 och 408.10

Beslutat av	Chefen för Operations
Datum för fastställelse	2012-02-01 (ersätter 408.03 och 408.10 daterade 2009-03-09 och 2009-02-09)
Publicering	Business Support Centers hemsida

Innehållsförteckning

1. Inledning	2
2. Ställande av säkerheter	2
2.1 Allmänt	3
2.2 Blancodelar	3
2.3 Generellt pantsatt depå	3
2.4 Balanserad depå	3
2.5 Kombination av kredit och handel med derivatinstrument	3
3. Bevakning och uppföljning av säkerhetskrav mot ställda säkerheter i samband med derivathandel	4
3.1 Allmänt	4
3.2 Särskilt om risker	4
3.3 Ansvarsområden avseende kreditexponering och ställda säkerheter	4
3.4 Ansvariga för bevakning och uppföljning av säkerhetskrav mot ställda säkerheter	4
3.5 Åtgärder vid risk för att Säkerhetsbrist respektive Limitöverdrag kan uppstå	5
3.6 Åtgärder då Säkerhetsbrist respektive Limitöverdrag har uppstått	5
4. Rutin för bevakning av säkerhetskrav mot limit och säkerheter	6
4.1. Allmänt	6
5. Arbetsgång vid kontroll av säkerhetskrav och limit	6
6. Blandad depå	7
7. Depå som är generellt pantsatt	8

1. Inledning

Dessa riktlinjer är avsedda att tjäna som vägledning när kund önskar handla med derivatinstrument som kan medföra säkerhetskrav.

Med ordet derivatinstrument/derivat i dessa riktlinjer åsyftas dels att derivatinstrumentet/derivatet kan medföra säkerhetskrav, dels att den underliggande egendomen är aktier eller aktieindex.

Handel med derivatinstrument medför särskilda risker både för banken och kunden. Detta beror **dels** på ett derivatinstruments komplexa natur, **dels** på den kreditexponering som uppstår vid handel med derivatinstrument som medför säkerhetskrav samt **dels** på den s.k. hävstångseffekten.

Handel med derivatinstrument är förknippad med särskilda risker. Relativt små kursändringar i underliggande värdepapper kan medföra avsevärda förändringar i värdet på derivatinstrumentet såväl positivt som negativt, den s.k. hävstångseffekten. För uppkomna förpliktelser gentemot banken avseende utfärdat optionskontrakt eller ingånget terminsavtal ska säkerhet ställas, vilket kommer till uttryck i ett s.k. säkerhetskrav. Säkerhetskravet påverkas av hävstångseffekten, vilket innebär att storleken på säkerhetskravet kan komma att förändras mycket snabbt. När det gäller utfärdade köpoptioner och försäljning av terminskontrakt kan storleken på säkerhetskravet i princip vara obegränsat.

Med hänsyn till dessa risker ställer handel med derivatinstrument stora krav på att kunden har nödvändig insikt i hur instrumentet fungerar och de risker handeln medför samt att banken bevakar och följer upp dessa risker mycket noggrant.

Med Kundansvarig Affärsenhet avses i denna instruktion den enhet som har att ansvara för uppföljning och kontroll av Kreditrisk (innefattande även risk för Säkerhetsbrist och Limitöverdrag avseende såväl OM-Derivat som OTC-kontrakt). Se instr [74 Kreditbeslut beslutsmandat för Svensk Bankmarknad, dess rörelseområden och övriga affärsenheter](#).

Med Kundansvarig avses i denna instruktion den person som är utsedd till att vara kundens kontaktperson inom den Kundansvariga Affärsenheten.

Med Depåansvarig avses i denna instruktion den person som är kundens huvud-kontaktperson vid genomförande av derivataffärer som genererar säkerhetskrav. Depåansvarig person ska framgå av NNO211.

Med Limit avses i denna instruktion fastställd Limit för aktiederivat respektive annan för derivathandel fastställd kreditlimit (sistnämnda avser institutionella kunder), se [Options- och terminshandel relaterad till aktier och aktieindex – 408.01 och 408.02](#).

Med Säkerhetsbrist avses i denna instruktion att värdet av ställda säkerheter är lägre än säkerhetskravet för derivatinstrument och med Limitöverdrag avses att säkerhetskravet för derivatinstrument överstiger Limiten för aktiederivat.

Med Derivatinstrument avses i denna instruktion OM-Derivat och OTC- kontrakt.

Med OM-Derivat avses i denna Instruktion standardiserade options- och terminskontrakt som handlas på Nasdaq OMX Stockholm (Stockholmsbörsen) och med OTC-kontrakt avses ostandardiserade options- och terminskontrakt, d.v.s. kontrakt som inte är föremål för handel hos börs eller auktoriserad marknadsplats.

2. Ställande av säkerheter

2.1 Allmänt

För den kreditexponering, innefattande bankens säkerhetsmarginal, banken får mot en kund som handlar med derivatinstrument ska kunden ställa säkerheter vars belåningsvärde vid var tid täcker uppkommen exponering. NORA systemet rapporterar dagligen det krav på säkerheter som kunden minst ska ställa. Banken accepterar endast sådana säkerheter vilka finns upptagna på Stockholmsbörsens's säkerhetslista¹.

2.2 Blancodelar

Blancodelar vid handel med derivatinstrument får inte förekomma. Kunden ska vid var tid ställa säkerheter som täcker hela kreditexponeringen, se under [punkt 3.1](#).

2.3 Generellt pantsatt depå

En depå som utgör säkerhet för kundens handel med derivatinstrument får normalt inte vara "generellt pantsatt" till säkerhet för kundens övriga förpliktelser mot banken. Detta med hänsyn till att automatisk uppföljning och kontroll av ställda säkerheters belåningsvärde i förhållande till säkerhetskrav och beviljad Limit inte kan ske via våra datasystem om säkerheten är generellt pantsatt.

Generell pantförskrivning av depå får endast förekomma i de fall en manuell daglig kontroll av kreditexponering och Limit säkerställs inom Kundansvarig Affärsenhet. Hur denna kontroll ska utföras ska beskrivas/dokumenteras i särskilt kreditbeslut.

2.4 Balanserad depå

Det är viktigt att göra en bedömning av sammansättningen i kundens värdepappersinnehav som utgör säkerhet för kundens handel med derivatinstrument. Bedömningen ska beakta om

- a. kundens värdepappersinnehav utgörs av likvida eller illikvida papper,
- b. kunden har ett stort värdepappersinnehav i få poster, eller
- c. kundens värdepappersinnehav ligger i särskilt volatila papper.

Eftersom innehavet i depån kan förändras över tiden måste dessa risker också vara en del av den löpande uppföljningen av kreditexponeringen och ställda säkerheter.

En riktlinje för att innehavet ska betraktas som balanserat är att det ska vara i minst tre aktier och inte mer än 50 % av kapitalet koncentrerat till enstaka aktie. Dessutom bör innehavet i utländska papper vara maximalt 50 %.

2.5 Kombination av kredit och handel med derivatinstrument

Kredit bör endast undantagsvis knytas till depå (med depå avses här både depån och likvidkontot) där en kund avser att, eller redan handlar med, aktierelaterade derivatinstrument som medför säkerhetskrav. Anledningen till detta är att bevakning och uppföljning av exponering och ställda säkerheter i dessa fall blir mer komplex.

Detta då säkerheterna i depån säkerställer kreditexponeringen p.g.a. derivathandel före exponeringen avseende beviljad kredit säkerställs, vilket kan leda till att ett säkerhetsunderskott uppstår för bankkrediten.

¹ <http://www.nasdaqomx.com/listingcenter/europe/rulesandregulations/>

I de fall kredit ändå knyts till depå, där handel med derivatinstrument som medför säkerhetskrav görs, får **ingen** beviljad blancodel finnas inlagd i depån.

3. Bevakning och uppföljning av säkerhetskrav mot ställda säkerheter i samband med derivathandel

3.1 Allmänt

Bankens förhållningssätt till kontroll och uppföljning av derivataffärer bygger på dualitetsprincipen, d.v.s. att ingen själv får handlägga ett ärende genom hela ärendekedjan, och på en överordnad kontroll i flera led.

3.2 Särskilt om risker

Observera att om banken vid Säkerhetsbrist eller Limitöverdrag underlåter att vidta de åtgärder som banken har rätt till enligt avtal och skyldighet till enligt bankens instruktioner, riskerar detta att åsamka banken kostnader och förluster som kunnat undvikas genom aktiv och effektiv hantering.

Därtill ska särskilt uppmärksammas att uteblivna, försenade eller felaktiga åtgärder kan innebära att kreditexponeringen skenar och kan därmed medföra mycket stora förluster, både för banken och kunden.

Kan inte kunden, om Säkerhetsbrist uppstått, skjuta till nya säkerheter blir banken tvungen att stänga kundens derivatpositioner och eventuellt realisera panten. **Sådana åtgärder ska initieras skyndsamt eftersom en tidsutdräkt medför en utökad risk både för banken och kunden.** Vårt och kundens agerande är också reglerat i de avtal banken använder. Banken får inte medverka till en spekulation om en framtida uppgång i de positioner kunden vid aktuellt tillfälle har om inte kunden själv kan finansiera sin handel.

3.3 Ansvarsområden avseende kreditexponering och ställda säkerheter

De områden som i första hand ska följas upp är:

- att godkänna säkerheter som täcker depåns säkerhetskrav för derivat,
- att säkerhetskravet inte överstiger fastställd Limit, och
- att depån är säkerhetsmässigt väl balanserad.

3.4 Ansvariga för bevakning och uppföljning av säkerhetskrav mot ställda säkerheter

Kundansvarig har alltid det direkta ansvaret för sin kund och att åtgärd initieras och vidtas om Säkerhetsbrist eller Limitöverdrag har uppkommit.

Depåansvarig har ansvaret för att Säkerhetsbrist/Limitöverdrag åtgärdas.

Kontorscheff har ansvaret för att kundansvarig och depåansvarig utses samt kontroll av att deras arbetsuppgifter utförs.

Kreditchef svarar för att ovannämnda bevakning och uppföljning organiseras och hanteras i enlighet med dessa riktlinjer och relevanta kreditinstruktioner.

Regionchef är alltid ytterst ansvarig för hantering av Säkerhetsbrister och Limitöverdrag.

Övriga uppföljningsansvariga har ett ansvar att underrätta bl.a. Regionchef om brister i hanteringen.

Beroende på ett derivatinstruments komplexa natur måste bevakning av depån och uppföljning av ställda säkerheter ske av tjänstemän med särskild insikt i värdepappers/derivathandel och NORA.

3.5. Åtgärder vid risk för att Säkerhetsbrist respektive Limitöverdrag kan uppstå

Kund bör kontaktas då risk föreligger för att Säkerhetsbrist eller Limitöverdrag ska komma att uppstå. Detta ger både banken och kunden möjlighet att under konstruktiva former diskutera hur situationen bäst hanteras. När det gäller derivatkunders limitutnyttjande så finns ett systemstöd i Nora, nämligen när kundens säkerhetskrav uppgår till minst 80 % av åsatt Limit.

Då säkerhetskravet uppgår till minst 80 % av ställda säkerheter eller beviljad limit kontaktas kundansvarig, alternativt kontorschef om kundansvarig saknas, av KAST via mail. Kundansvariga bör då tillse att kunden omgående kontaktas varvid en överenskommelse med kunden bör träffas för att antingen minska säkerhetskravet eller skjuta till säkerheter (om det är frågan om en ev. förestående Säkerhetsbrist). Riskerar kunden Limitöverdrag finns även möjligheten att höja Limiten. En sådan höjning av Limiten ska då föregås av en ny prövning av kundens betalningsförmåga på sätt som beskrivs i instruktion [301.15 Limit för aktiederivat](#) respektive instr [74 Kreditbeslut - beslutsmandat för Svensk Bankmarknad, dess rörelseområden och övriga affärsenheter](#).

Inga nya transaktioner som kan komma att öka säkerhetskravet bör ingå i detta läge.

3.6. Åtgärder då Säkerhetsbrist respektive Limitöverdrag har uppstått

Om säkerhetskravet överstiger det lägsta av beviljat limitbelopp (Limitöverdrag) eller belåningsvärdet av ställda säkerheter (Säkerhetsbrist) ska KAST meddela både Kundansvarig och Depåansvarig.

För att banken inte ska få vidkännas kundförluster och för att kundens förluster ska begränsas så långt som möjligt i en situation där Säkerhetsbrist eller Limitöverdrag har uppkommit ska

1. kund omedelbart kontaktas, och
2. åtgärder omedelbart initieras för att komma till rätta med Säkerhetsbristen eller Limitöverdraget. Har kund inte kunnat nås ska åtgärder för att komma till rätta med bristen eller överdraget ändå omedelbart initieras.

Åtgärder för att eliminera Säkerhetsbristen respektive Limitöverdraget ska dokumenteras. Senast kl. 11:00 samma dag som bristen eller överdraget rapporterats i NORA ska åtgärd vara initierad och inrapporterad till KAST.

Kundansvarig har ansvaret för att kunden meddelas att Säkerhetsbrist/Limitöverdrag uppstått och att kunden informeras om att detta måste regleras omgående. Kunden ska alltid informeras om Säkerhetsbrist/Limitöverdrag oavsett dess storlek.

Säkerhetsbrister kan elimineras genom tillskjutande av godkänd säkerhet eller stängning av positioner. Om kunden inte kan prestera tilläggsäkerhet senast kl 11.00 den dag bristen uppkommit ska en avveckling av kundens positioner, till en omfattning som eliminerar bristen, **omgående initieras**. Nämda tidsgräns är absolut och får inte ensidigt överskridas av banken. Banken har dock rätt att komma överens om ett kortare uppskov med kunden om kunden utfäster att denne kan ställa erforderliga säkerheter inom överenskommen respit. En oeftergivlig nödvändig förutsättning för en sådan överenskommelse är att banken är helt säker på att kunden **dels** har betalningsförmåga att ställa adekvata säkerheter **dels** att kunden faktiskt kommer att ställa begärda säkerheter inom överenskommet uppskov. Kundens respit med att komma in med säkerheter får inte vara längre än tre dagar. Önskar kunden längre uppskov ska alltid bankjurist kontaktas. Har banken medgett kunden uppskov har banken inte rätt att stänga ner kundens positioner under uppskovet. Banken kan inte

delta i en spekulering om en framtida uppgång i de innehav som kunden har om han själv inte kan finansiera positionerna.

Om Limitöverdrag, **såvitt avser Limit för aktiederivat**, uppkommit, ska positioner avvecklas i den omfattningen att överdraget elimineras, såvida inte godkända säkerheter täcker säkerhetskravet och ansökan om höjning av Limiten kan initieras samma dag som Limitöverdraget uppstått. Förändring av limitbelopp får ske först efter en ny betalningsförmågeutredning och kreditbeslut.

KAST ska rapportera vidare till respektive Regionchef om brist inte åtgärdas, av kundansvarig eller depåansvarig, på godtagbart sätt.

Om kundens positioner i derivatinstrument ska stängas utan kundens samtycke ska alltid bankjurist och chefen för aktiehandeln vid LC&I kontaktas.

4. Rutin för bevakning av säkerhetskrav mot limit och säkerheter

4.1. Allmänt

Inom Kreditadministrativt Stöd (KAST) sker dagligen kontroll av säkerhetsbrist och limitöverdrag avseende OM-derivat. Uppföljningen gäller derivat och depåer till kunder som tillhör någon av Svensk Bankrörelse sex regioner samt Private Banking . (Reg 1 Norra, Reg 2 Mellersta, Reg 3 Stockholm, Reg 6 Västra, Reg 7 Östra Reg 8 Södra samt Private Banking).

Närmare regler och konsekvenser framgår av följande instr:

- [Options- och terminshandel relaterad till aktier och aktieindex \(408.01 och 408.02\)](#)
- [301.15 Limit för aktiederivat](#)
- [303.07 Depå - pantsättning av värdepapper i depå](#)

En kunds samlade säkerhetskrav får maximalt uppgå till det lägsta av beviljat limitbelopp eller summa godkänd säkerhet (belåningsvärde + tillgängligt belopp efter prel. likvider).

5. Arbetsgång vid kontroll av säkerhetskrav och limit

1. Kreditadministrativt Stöd (KAST) kontrollerar i ärende 812 antal kunder med säkerhetsbrist samt ej godkänd säkerhet mot sin limit.
2. Depåansvarig tas fram i ärende 211 för de depåer som har säkerhetsbrist/limitöverdrag.
3. Säkerhetskrav och säkerhetsvärde tas fram för respektive OM kunds depå.
 - a. Säkerhetskravet kontrolleras i NNO258

I bild 258 ska ett belopp stå i fältet för limitbelopp då har kunden en godkänd limit. Annars har kunden ingen limit och ska heller inte kunna genomföra derivataffärer.

Det finns dock vissa koder i detta fält som har särskild betydelse:

Kod	Betydelse
66	Kund har en diskretionär depå för vilken Robur tar ansvar , Limitöverdrag åtgärdas av Robur.

77	<p>Kunder som endast gör aktielåneaffärer, dessa kunder ska förutom kod 77 även ha "avtalstyp P1" vilket innebär att kund kan inte ställa ut option eller köpa/sälja på termin. Säkerhetskrav ska endast jämföras med särskild limit för aktielån vilket inte är att likställa med ett derivat limitavtal.</p> <p>Kunder som gör både aktielåneaffärer och andra derivat. På dessa kunder registreras derivatlimiten i SEK följt av 77 (ex.200.077) samt aktielånelimiten separat i Arbetsnoteringar Åkod 236 NORA (kan läsas i Ärendekod 214) och uppföljning görs mot respektive limit. Se nedan</p>
88	Avser kunder som av SB-CC beviljats undantag från kravet om Avtal om Limit för aktiederivat.
99	Avser kunder där Avtal om Limit för aktiederivat SKA tecknas före vidare affärer kan genomföras.

Observera att Limitbeloppet inte innehåller limit för aktielån varför man vid kontroll av överskriden limit måste minska säkerhetskravet med kravet för aktielånen enl. spec. i NORA ärende 258 och jämföra det erhållna resultatet mot Limitbeloppet för att se om det är ett faktiskt limitöverdrag.

- b. Säkerhetsvärdet kontrolleras (summa säkerheter) i NNO212
4. Respektive depåansvarig meddelas och kundansvarig notifieras alternativt kontorschef via e-mail före kl 9 om säkerhetsbrist eller limitöverdrag förekommer. Undervärden som överstiger 500 000 Kr aviseras även Regionkreditchefen. Depåansvarig kontaktar kunden med uppmaning om att denne kompletterar med säkerheter alternativt stänger positioner.
 5. All säkerhetsbrist respektive limitöverdrag noteras i ett dokument/protokoll. Detta görs för uppföljning och kontroll samt att man proaktivt kan hjälpa kontoren att undvika framtida säkerhetsbrister/limitöverdrag.
 6. Depåansvarig ska återrapportera åtgärd med klar och tydlig information om hur de ska reglera säkerhetsbristen/limitöverdraget till Kundansvarig samt Kreditadministrativt Stöd som registrerar vidtagen åtgärd i NNO811.
 7. Efter klockan 11.15, utförs en kontroll av OM depåerna för att se att det nu finns tillräckliga säkerheter. Detta på motsvarande sätt som i Punkt 1.
 - a. Om samtliga depåer har tillräckliga säkerheter avslutas processen här.
 - b. Om en eller flera depåer har säkerhetsbrist och inget svar har kommit från depåansvarig tar KAST kontakt med Kontorschef.
 - c. Om inget svar fås från Kontorschef tar KAST kontakt med regionchef för beslut om eskalering. Vid ev. beslut om tvångsstängning av positioner ska alltid aktiechefen Swedbank LC&I och jurist kontaktas

6. Blandad depå

Om åtgärder ska vidtas då en överbelånad depå är pantsatt **både** till säkerhet för en beviljad kredit och för kundens förpliktelser mot banken p.g.a. handel med Derivatinstrument, så måste hänsyn tas både till (i) villkoren för krediten jämte bankens interna instruktioner rörande krediter, och (ii) Stockholmsbörsens Derivatregelverk (OM-Derivat), avtalade villkor rörande OTC-kontrakt, och bankens interna instruktioner avseende handel med Derivatinstrument.

Om depån är överbelånad trots att ställda säkerheter täcker säkerhetskravet p.g.a. handel med Derivatinstrument men däremot inte täcker krav på säkerheter med hänsyn till beviljad kredit, ska åtgärder vidtagas i enlighet med instr. [303.07 Depå - pantsättning av värdepapper i depå](#), punkt 13.

Bankjurist ska alltid kontaktas innan åtgärder vidtas.

Särskild vikt bör fästas vid de engagemang där det finns kredit på likvidkontot då tillgängligt belopp på krediten räknas som godtagbar säkerhet vid beräkning av säkerhetskrav.

7. Depå som är generellt pantsatt

Rekommendationen är att inte pantsätta depåer generellt, i de fall sådan pantsättning förekommer och derivataffärer görs **måste** Kundansvarig manuellt kontrollera om Säkerhetsbrist uppstått, detta då säkerhetskrav måste stämmas av mot de övriga kreditåtaganden som kan finnas och de övriga säkerheter som kan vara inlagda i GS:et. Dels för att fastställa om de räcker för säkerhetskravet, dels för att fastställa om de är giltiga som säkerhet vid derivataffär (lista över av Stockholmsbörsen godkända säkerheter finns på Stockholmsbörsens hemsida², det är i princip endast pantförskrivna bankmedel och börsnoterade papper som godtas.

² <http://www.nasdaqomx.com/listingcenter/europe/rulesandregulations/>